

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Балабақшада ұлттық құндылықтардың маңызы

ЖАРИЯЛАНДЫ
10.01.2025СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/174734/

Абдикова Мирамкуль Бекуловна

Ақмола обылысы

Целиноград ауданы

Ақмол ауылы

‘Жұлдыз»балабақшасы

Кіріспе: Ұлттық құндылықтар – ұлттың рухани мұрасы, мәдениеті, тілі, тарихы және салт-дәстүрлерінің жиынтығы. Бұл құндылықтар ұрпақтан ұрпаққа берілу арқылы халықтың бірлігін, дамуын және ұлттық бірегейлігін сақтайды. Балабақшада ұлттық құндылықтарды баланың санасына сіңіру – олардың болашақта ұлттық сана-сезімі дамыған, патриот, мәдениеті жоғары азамат болып өсуіне негіз қалайды. Осы орайда ұлттық құндылықтарды балабақша деңгейінде үйретудің маңызды тұстарын қарастырып көрейік.

1. Тіл және мәдениеттің маңызы

Тіл – ұлттық рухтың негізгі көрінісі. Ол ұлттық болмыстың және мәдениеттің басты құралы болып табылады. Балабақшада тіл үйрету – ұлттық құндылықтарды баланың бойына сіңірудің алғашқы қадамы. Балаға ана тілін үйрету арқылы оның ой-өрісі дамып, ұлттық дүниетанымы қалыптасады.

Тіл арқылы баланың тұлғалық дамуы

Балабақша жасындағы балалардың тіл меңгеру қабілеті ерекше. Осы кезеңде балаларға мақал-мәтелдер, жұмбақтар, өлеңдер және ертегілер жаттату арқылы олардың ойлау қабілетін дамытып, сөздік қорын байытуға болады. Халық ауыз әдебиетінен алынған шығармалар баланың ұлттық мәдениетпен танысуына және тілдің байлығын түсінуіне ықпал етеді. Мысалы, қазақ тіліндегі ертегілерді тыңдату арқылы балалардың әділдікке, мейірімділікке және еңбексүйгіштікке деген қызығушылығын арттырамыз.

Ұлттық дүниетанымды қалыптастыру

Балабақшада тіл үйрету тек сөздік қорын байыту емес, ұлттық дүниетанымды қалыптастырумен де тығыз байланысты. Мысалы, ұлттық салт-дәстүрлер туралы әңгімелер айтып, олардың мән-мағынасын түсіндіру арқылы балалардың санасына ұлттық рух пен мәдениетке деген құрмет сезімін ұялатуға болады. Бұл болашақта өз елінің тарихы мен мәдениетін құрметтейтін ұрпақ тәрбиелеудің негізі.

2. Салт-дәстүрлерді үйретудің рөлі

Қазақ халқының салт-дәстүрлері халықтың өмір сүру салты мен әдет-ғұрпының ажырамас бөлігі. Бұл құндылықтар балабақшада арнайы сабақтар мен ойындар арқылы балаға үйретіледі.

Тұрмыстық және отбасылық дәстүрлер

Балабақшада балаларды қазақтың тұрмыстық және отбасылық дәстүрлерімен таныстыру олардың отбасылық құндылықтарға деген көзқарасын қалыптастыруға ықпал етеді. Мысалы, шілдеhana, тұсаукесер, бесікке салу сияқты салттарды сахналық қойылымдар арқылы көрсету, олардың маңызын түсіндіру – балалардың ұлттық құндылықтарды түсінуін жеңілдетеді. Бала өз отбасында орын алған дәстүрлерді түсініп, ата-анасына, үлкендерге құрмет көрсетуге үйренеді.

Мейрамдар мен ұлттық рәсімдер

Наурыз, Айт мейрамдары сияқты ұлттық мейрамдарды атап өту арқылы балаларға қазақ халқының мерекелерін таныстырып, олардың мәнін ашуға болады. Балаларға осы мейрамдарда жасалатын ұлттық тағамдарды әзірлеп көрсету, ойындар мен әндер ұйымдастыру арқылы олардың ұлттық сана-сезімін дамытамыз. Мейрамдар баланың ұжымдасып әрекет етуіне, достарымен бірге қуаныш бөлісуіне мүмкіндік береді.

3. Ұлттық ойындар арқылы тәрбиелеу

Ұлттық ойындар – қазақ халқының рухани байлығының бір бөлігі. Балабақшада ұлттық ойындарды балалардың дене және ақыл-ой қабілеттерін дамытуда қолдану – олардың жан-жақты дамуына әсер етеді.

Дене шынықтыру мен ептілікті дамыту

Ұлттық ойындар балалардың физикалық дамуына ықпал етеді. Мысалы, «Қыз қуу», «Алтыбақан», «Асық ату» сынды ойындар балалардың қозғалыс белсенділігін арттырып, денсаулығын нығайтады. Ойындар барысында балалар өзара жарысып, шыдамдылыққа, шапшаңдыққа және ептілікке тәрбиеленеді. Бұл олардың физикалық және эмоционалдық дамуына жағымды әсер етеді.

Ұжымдық ойындар арқылы әлеуметтік дағдыларды дамыту

Ұлттық ойындар балаларды бірігіп жұмыс істеуге, бір-біріне көмектесуге үйретеді. Мысалы, «Теңге ілу» немесе «Көкпар» ойындары ұжымдық жұмыс жасауға бағытталған.

Бұл ойындар балалардың әлеуметтік дағдыларын дамытып, өзара қарым-қатынас пен достықты нығайтады. Ойын барысында балалар бір-бірін қолдауды, сыйластық пен татулықты үйренеді.

4. Ұлттық өнер мен музыка арқылы эстетикалық тәрбие

Музыка мен өнер – адам жанын тәрбиелейтін ерекше құралдар. Балабақшада балаларға ұлттық әуендерді тыңдатып, ән-күй үйрету арқылы эстетикалық тәрбие беру – олардың рухани дамуына үлкен ықпал етеді.

Халық әуендері мен күйлерін үйрету

Қазақ халқының музыкасы терең мағыналы және ұлттық сезімді оятатын құрал. Балабақшада балаларға «Сарыарқа», «Балбырауын» сияқты күйлерді тыңдату арқылы олардың ұлттық музыкаға деген қызығушылығын оятуға болады. Халық әндерін үйрету, домбыра немесе қобызда ойнауды үйрету балалардың шығармашылық қабілетін арттырып, ұлттық мәдениетпен таныстырады.

Ұлттық өнерді үйрену

Балабақшада сурет салу, ою-өрнек жасауды үйрену арқылы балалар қазақтың сәндік қолданбалы өнерімен жақын танысады. Мысалы, ою-өрнектердің мағынасын түсіндіру, олардың элементтерін салуды үйрету – баланың көркемдік талғамын дамытып, қазақ халқының өнеріне деген құрметін арттырады. Ұлттық киімдер мен сәндік бұйымдарды таныстырып, олардың ерекшеліктерін көрсету – баланың ұлттық мәдениетке қызығушылығын оятудың бір жолы.

5. Ұлттық киімдер мен ою-өрнектерді тану

Ұлттық киімдер мен ою-өрнектер – қазақ халқының сәндік қолданбалы өнерінің айрықша көрінісі. Балабақшада балаларды ұлттық киімдермен таныстырып, олардың тарихи маңызын түсіндіру – ұлттық сананы қалыптастырудың бір тәсілі.

Ұлттық киімдердің ерекшеліктерін үйрету

Қазақ халқының ұлттық киімдері табиғатпен үйлесімділік тапқан, функционалды және әдемі. Балабақшада балаларға қазақтың ұлттық киімдерін таныстырып, олардың ерекшеліктерін түсіндіру арқылы ұлттық мәдениетке деген қызығушылығын оятуға болады. Мысалы, қазақтың шапаны, кимешегі немесе сәукелесі туралы мәлімет беру – балалардың тарихи танымын кеңейтеді.

Ою-өрнектердің мәнін ашу

Қазақтың ою-өрнектері халықтың мәдениеті мен тұрмысынан хабар береді. Балабақшада балаларға ою-өрнектердің түрлерін таныстырып, олардың символдық мәнін түсіндіру арқылы өнерге деген қызығушылығын арттыруға болады. Бұл олардың эстетикалық талғамын дамытып қана қоймай, ұлттық мәдениетті түсінуге жол ашады.

Қорытынды

Балабақшадағы ұлттық құндылықтарды насихаттау – бала тәрбиесінің ең маңызды құрамдас бөлігі. Ұлттық құндылықтарды бала жасынан сіңіру арқылы біз олардың санасына елін, жерін, тілін, мәдениетін сүюді және құрметтеуді қалыптастырамыз. Балабақшада ұлттық құндылықтарға үйрету – рухани бай, ұлттық санасы дамыған ұрпақ тәрбиелеудің негізі.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ешенгазина А. С. ТҰЛҒАНЫҢ ҚҰНДЫЛЫҚТЫҚ БАҒЫТТЫЛЫҒЫНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕРІ. – 2020.
2. Құсаинов А. Қ. «Баланың дамуы» Алматы. Рауан, 2000.
3. Біртұтас тәрбие бағдарламасы.

ҚМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.